

ПРО ДЕЯКІ ПОМИЛКИ, ЩОДОПУСКАЮТЬСЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Гура Олександр Анатолійович, старший помічник першого заступника Генерального прокурора України

Незважаючи на професійну майстерність багатьох слідчих, є випадки, коли неналежним чином організовано процес розкриття злочину за «гарячими» слідами та не забезпечено своєчасного виїзду на місце події слідчих оперативних груп в установах виконання покарань. Відтак, нерідко слідчий розпочинає огляд несвоєчасно, а подекуди ця слідча дія взагалі не проводиться. Іноді слідчі недооцінюють значення огляду місця події.

Огляди не є результативними внаслідок наявності недоліків при проведенні слідчих дій на початковому етапі розслідування (виявлені сліди погано фіксуються або взагалі не фіксуються та не вилучаються; у протоколи не досить докладно описуються обстановка та об'єкти огляду; не проводиться фотографування не додаються схеми до протоколу; у деяких випадках безпідставно звужуються межі огляду).

Як засвідчив аналіз кримінальних справ, у багатьох протоколах огляду місця події відсутні схеми та фото таблиці, тобто не всі описані в протоколі огляду місця події сліди, інші речові докази фотографують та вилучають. Це ускладнює процес закріплення слідів і речових доказів, а також уявлення про місце їх розташування стосовно певних предметів або об'єктів. Унаслідок таких помилок при проведенні трасо логічної експертизи важко скласти точне уявлення про механізм проведеного злочину; використання знарядь, інструментів тощо.

■ Поширеним недоліком під час проведення огляду місця події немає запису про присутність кінолога при проведенні слідчої дії. Ще одним із поширених недоліків є недостатня оцінка виявлених слідів і речових доказів і, як наслідок, поверхневий їх огляд. Окрім того, в більшості випадків у протоколах огляду місця події немає запису про присутність кінолога при проведенні даної слідчої дії [1].

Одним із недоліків розслідування є те, що у багатьох справах не складаються узгоджені плани слідчих дій та оперативно-розшукових заходів або складаються несвоєчасно. У процесі розслідування ці плани мірою встановлення нових обставин справи або отримання нових даних не конкретизуються. У деяких випадках спостерігається безпідставне призупинення розслідування у справі. Вжиття заходів щодо усунення вказаних недоліків сприятиме активізації розслідування та розкриттю злочинів.

Однією з причин недоліків розслідування є низька ефективність слідчих дій на початковому етапі [2].

Підсумовуючи зазначене, варто зазначити, що основними помилками в цій діяльності є наступні:

- неналежна організація роботи щодо реагування на заяви і повідомлення про вчинений злочин;
- неправильна кваліфікація дій злочинців;
- зволікання в отримання інформації у потерпілих; та ін.

Список використаних джерел:

1. Сучасні проблеми криміналістики: навч. посіб. / О.В. Геселев, І.І. Присяжнюк, А.Я. Соколова, Г.В. Щербакова. - К.: Національна академія прокуратури України, Кіровоград: МПП «Антураж А», 2012. - 424 с.
2. Щербакова Г.В. Початковий етап розслідування розбоїв, вчинених з метою заволодіння приватним майном громадян: дис... канд. юрид. наук / Г.В. Щербакова. - К., 2006. - 200 с.

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Колб Сергій Олександрович, юрист приватного підприємства (м. Луцьк)

Узагальнення різноманітних доктринальних джерел дало можливість вивести наступне визначення оперативної розшукової політики України в умовах виконання покарань (далі - УВП) у контексті предмета даного дослідження, а саме: „Це відповідний напрямок правотворчої діяльності держави і правозастосувальної діяльності оперативних підрозділів УВП щодо

вироблення та застосуванню оперативно-розшукових заходів щодо протидії злочинам з боку осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, та забезпечення права всіх учасників кримінально-виконавчої діяльності на особисту безпеку». При цьому слід зауважити та погодитися з рядом фахівців з означеної тематики (Є.А. Дідоренко, А.С. Кириченко, Б.Г. Розовський) з тим, що є два аспекти проведення оперативно-розшукової діяльності (ОРД) у цьому напрямку, а саме: правовий (на практиці він представляє собою правове регулювання цієї діяльності та безпосереднє застосування правових норм у процесі її здійснення) і процесуально-виховний (організація і тактика здійснення гласних і негласних ОРЗ і застосування оперативних та оперативно-технічних засобів) [1241]. Поряд з цим, заслуговує на увагу й інший підхід, автором якого є Д.И. Никифорчук, а саме: введення в новому КПК України інституту негласних слідчих (розшукових) дій дозволить вирішити низку проблемних питань, що нині існують у чинному законодавстві та практиці правоохоронної діяльності, зокрема, зближить ОРД та кримінальний процес [2, с. 4]. Це, у свою чергу, обумовлює основні особливості що характерні для сучасної оперативно-розшукової політики України в УВП та які пов'язані із забезпеченням права учасників кримінально-виховної діяльності на особисту безпеку, а саме:

а) регламентація загальних питань ОРД, що здійснюється відкритими нормативно-правовими актами, основними із яких є Закон України „Про оперативно-розшукову діяльність» та ст. 104 КВК України „Оперативно-розшукова діяльність в колоніях»;

б) чітке визначення суб'єктів ОРД в УВП (працівники оперативних підрозділів) та їх компетенції;

в) регламентація законом переліку оперативно-розшукових заходів;

г) залучення громадськості та окремих осіб до надання сприяння оперативним підрозділам УВП;

г) вимоги суворого дотримання законності в діяльності суб'єктів ОРД в УВП (ст. 19 Конституції України, ст. 5 КВК України, ст. 4 Закону України „Про оперативно-розшукову діяльність», т. ін.);

д) обмеження конституційних прав засуджених у процесі здійснення ОРД тільки на підставі закону та в установленому порядку [3].

Як у свій час Ф. Лист визначив кримінально-правову політику в якості самостійної гілки науки кримінального права [4, с. 7], так і в сьогоденні особливості оперативно-розшукової політики в УВП слід, як видається, віднести до предмета дослідження теорії ОРД, яка поряд з іншими питаннями має вивчати і оперативно-розшукову політику, яка реалізується окремим визначеним у законі правоохоронним органом. При такому підході реалізація оперативно-розшукової політики в УВП матиме суттєвий вплив на теорію ОРД, а на окремих стадіях може мати вирішальне значення для визначення певних напрямів подальшого розвитку оперативно-розшукової науки у сфері забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права учасників кримінально-виконавчої діяльності на особисту безпеку в УВП. Так, зміни оперативно-розшукової політики, що привели до прийняття законодавства про ОРД, у тому числі ст. 104 КВК України „Оперативно-розшукова діяльність в колоніях», вивели теорію оперативної роботи за межі виключно секретної категорії та легалізували появу нового розділу у вітчизняній науці - теорії ОРД в УВП [5].

Список використаних джерел:

1. Дідоренко Е.А. Процессуальный статус ОРД в уголовном судопроизводстве / Дідоренко Е.А., Кириченко А.С., Розовський Б.Г. - Луганськ: РИО ЛДВЛ, 2000. - 187 с.

2. Негласні слідчі (розшукові) дії: [Курс лекцій] / Д.И. Никифорчук, С.І. Ніколаюк, О.І. Козаченко та ін. // За заг. ред. Д.И. Никифорчука. - К. : НАВС, 2012. - 138 с.

3. Сліпченко В.І. Перспективи реформування оперативно-розшукової діяльності (в контексті розробки нового КПК України) / Сліпченко В.І. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cstp-iguvd.ua/dl20108.html>.

4. Лист Ф. Задачи уголовной политики. Преступления как социально-патологическое явление / Лист Ф. - М.: Инфра - М, 2004. - 188 с.

5. Богатирьов І. Г. Діяльність оперативних підрозділів установ виконання покарань щодо виявлення осіб, схильних до вчинення злочину / Богатирьов І. Г. // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. - 2006. - № 4(30). - С. 275-281.